

СПІВПРАЦЯ ЦЕНТРІВ „СПОРТ ДЛЯ ВСІХ” З ОРГАНІЗАЦІЯМИ, В КОМПЕТЕНЦІЇ ЯКИХ ЗНАХОДИТЬСЯ ФІЗКУЛЬТУРНО-ОЗДОРОВЧА ДІЯЛЬНІСТЬ НАСЕЛЕННЯ

Ольга ЖДАНОВА, Наталія ТХІР, Любов ЧЕХОВСЬКА

Львівський державний університет фізичної культури

Анотація. У статті подано результати дослідження співпраці центрів фізичного здоров'я населення «Спорт для всіх» з іншими організаціями у вирішенні проблеми активізації фізкультурно-оздоровчої діяльності населення. За допомогою «Класифікатора функцій» виявлено та зіставлено обсяги функцій, які планувалися Всеукраїнським та Львівським центрами фізичного здоров'я населення «Спорт для всіх». Вивчено зміст угод про співпрацю обласного центру з організаціями сфери фізичної культури і спорту.

Ключові слова: класифікатор функцій, центри «Спорт для всіх», документи планування і звітності, підфункції.

Актуальність. Важливість і нагальна необхідність збільшення обсягів рухової активності різних верств населення для здорового способу життя, профілактики шкідливих звичок і хронічних захворювань доведена багатьма науковцями (М. В. Дутчак 2000, 2003, 2007, 2009; Т. Ю. Круцевич, 2008; В. М. Платонов 2006 та ін.). Необхідність пошуку нових технологій збільшення здоров'я населення та збільшення тривалості життя людей за рахунок занять фізичними вправами зумовила появу в Україні Всеукраїнського центру фізичного здоров'я населення «Спорт для всіх».

М. В. Дутчак (2009) вивчив проблему формування в Україні цієї якісно нової системи залучення населення до рухової активності, як складової системи вищого порядку – здорового способу життя. Головним елементом системи спорту для всіх виступає людина, яка на думку автора є одночасно суб'єктом і об'єктом зазначеної системи.

Одним із основних завдань мережі центрів, зазначених у «Методичних рекомендаціях», розроблених на виконання Постанови КМУ від 18.01.2003 року є: «залучення широких верств населення до регулярних оздоровчих занять, надання фізкультурно-оздоровчих послуг, поєднання масових та індивідуальних форм організації фізкультурно – спортивної роботи як місцем проживання та в місцях масового відпочинку».

Разом з тим, інформація в ЗМІ присвячена висвітленню діяльності центрів свідчить про те, що її основу складає проведення епізодичних заходів а не активізації систематичної рухової активності. Важливим і актуальним є аналіз діяльності центрів у продовж трьох років щодо виконання одного з головних завдань: підвищення рівня залучення населення до регулярних фізкультурно-оздоровчих занять та пошук резервів подальшої активізації рухової діяльності.

Зв'язок з науковими планами, програмами, темами. Робота виконується згідно з науковим планом науково – дослідної роботи Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту на 2006 – 2010 роки за напрямом 1.3 «Організаційно-управлінські та соціально-економічні аспекти розвитку ФК і С», темою 1.3.4 «Організаційно-методичні основи розвитку руху «Спорт для всіх» з № державної реєстрації 0106U012615.

Метою дослідження є пошук резервів об'єднання зусиль центрів фізичного здоров'я «Спорт для всіх» з іншими організаціями у вирішенні проблеми активізації рухової активності населення.

Завданнями дослідження були визначені наступні:

- Виявити і порівняти обсяги функцій, які планувалися Всеукраїнським та обласним центрами фізичного здоров'я населення «Спорт для всіх», зокрема співпраці з іншими організаціями і установами.
- Зіставити обсяги запланованих та реалізованих обласним центром. видів діяльності, присвячених співпраці із зацікавленими організаціями.
- Вивчити зміст угод про співпрацю обласного центру з організаціями у компетенції яких знаходиться фізкультурно-оздоровча діяльність населення.

Методи дослідження:

1. Аналіз і узагальнення літературних джерел
2. Системно-функціональний аналіз
3. Документальний метод
4. Методи математичної статистики.

Результати дослідження. Проведений системно-функціональний аналіз документів планування Всеукраїнського центру фізичного здоров'я населення «Спорт для всіх» виявив наявність планування у зазначених роках всіх функцій управління, які включено до складу класифікатора (табл. 1).

Таблиця 1

**Загальні обсяги планування видів діяльності (груп функцій управління)
Всеукраїнським центром фізичного здоров'я населення**

Групи функцій	2007рік	2008рік	2009рік
01	6,8	7,5	6,0
02	25,6	25,1	16,6
03	11,5	12,2	13,0
04	11,5	9,4	5,2
05	1,5	2,1	1,0
06	13,1	9,3	8,7
07	8,1	9,3	3,3
08	11,8	16,9	38,3
09	10,1	8,2	7,9
Всього:	100	100	100

Отже, найбільші обсяги запланованої діяльності у 2007 і 2008 роках присвячувалися функції 02 – організація та проведення масових змагань і заходів (25,6 % і 25,1 % – відповідно). 2009 року для названої функції було заплановано 16,6% обсягів діяльності, що значно менше, ніж у попередні роки.

Найменші обсяги діяльності у продовж трьох років планувалися з проведення фізкультурно-оздоровчих занять за функцією 05 (відповідно: 1,5 %, 2,1 %, 1,0 %). Зазначені обсяги планування мають пояснення. Зрозуміло, що сам Всеукраїнський центр – організація, яка керує діяльністю мережі центрів, фізкультурно-оздоровчих занять не проводить, однак здійснює їх організаційно-методичне забезпечення через видавничу діяльність (функція 06 класифікатора).

Розглянемо детальніше зміст запланованої співпраці Всеукраїнського центру з організаціями, у компетенції яких знаходиться фізкультурно-оздоровча діяльність населення.

2009 року найбільші обсяги діяльності планувалися саме за функцією 08 – співпраця з іншими організаціями: 38,3 % від загального обсягу запланованої діяльності (рис. 1).

У порівнянні з двома попередніми роками у 2009 році, як свідчить гістограма розподілу, значно зросли обсяги діяльності, присвяченій співпраці Центру із зацікавленими організаціями.

ціями. Розглянемо, які саме підфункції та у яких обсягах планувалося виконувати упродовж трьох років, щоби дослідити, за рахунок якої діяльності збільшилися обсяги співпраці у 2009 році. Для цього із матриці класифікатора функцій було виокремлено підфункції, які належать до функції 08 – співпраця з іншими організаціями: 08.01 – органами виконавчої влади; 08.02 – підприємствами; 08.03 – фізкультурно-оздоровчими та спортивними клубами; 08.04 – навчальними закладами, МОіНУ (управліннями); 08.05 – медичними установами; 08.06 – засобами масової інформації та реклами; 08.07 – спонсорами; 08.08 – закордонними та міжнародними організаціями, які підтримують рух «Спорт для всіх»; 08.09 – іншими ЦФЗН «Спорт для всіх» (в т. ч. утворення центрів); 08.10 – громадськими організаціями, товариствами.

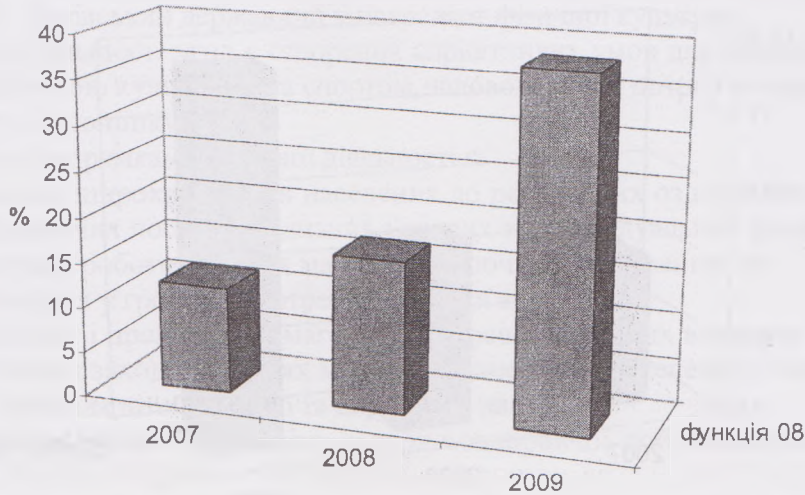

Рис. 1. Обсяги співпраці з іншими організаціями, які планувалися Всеукраїнським центром

Упродовж трьох років Всеукраїнський центр співпрацював з органами виконавчої влади (підфункція 08.01). Обсяги діяльності, яка планувалися з кожним роком збільшувалися (12,2 %, 2,6 %, 5,2 % – відповідно). Аналогічна тенденція виявлена щодо обсягів співпраці центру з освітянськими закладами та МОіНУ (під функція 08.04). Співпраця мала місце всі три роки, а обсяги її збільшувалися: 1,4 %, 3,9 %, 7,0 % – відповідно.

За останні два роки, порівняно з 2007 роком, планувалися значно більші обсяги співпраці Центру із засобами масової інформації (під функція 08.06). Виявлені обсяги становлять, відповідно: 2,0 %, 5,2 % і 5,2 % від загальних обсягів запланованої діяльності.

Зросли також обсяги запланованої співпраці Центру із закордонними та міжнародними організаціями, які підтримують рух «Спорт для всіх» (під функція 08.08). Вони становили: у 2007 році – 3,2 %, у 2008 – 3,9 %, у 2009 – 5,9 % загальних обсягів запланованої діяльності.

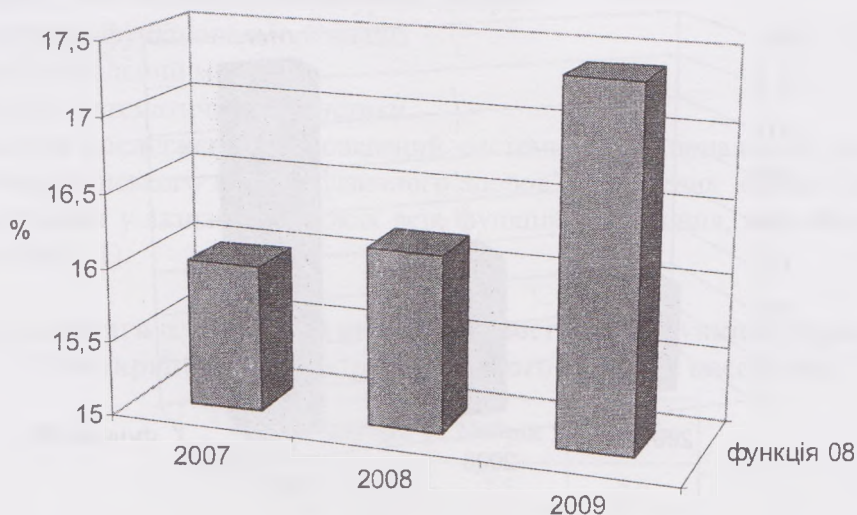
2009 року зафіксована у плані основних заходів Всеукраїнського центру співпраця з центрами фізичного здоров'я населення (підфункція 08.09) в обсязі 12,2 %. Відсутність згадки про таку співпрацю у попередніх планах свідчить не про нехтування такою діяльністю, а про недоліки планування тому, що Всеукраїнський центр, який очолює систему центрів, не може не співпрацювати з її складниками.

Майже в тричі збільшилися у 2009 році обсяги запланованої співпраці центрів з громадськими організаціями, зокрема фізкультурно – спортивними товариствами (підфункція 08.10). Якщо у два попередніх роки обсяги склали 1,4 та 1,3 %, у 2009 році вони досягли 3,5 % від запланованих видів діяльності.

Аналіз планів роботи Всеукраїнського центру не виявив планування співпраці з: підприємствами, фізкультурно-оздоровчими та спортивними клубами, медичними установами, спонсорами. Більшість зазначених видів співпраці є більш прийнятними для обласних, міських та районних центрів, однак непокоїть відсутність упродовж трьох років співпраці з орга-

нізаціями сфери охорони здоров'я. Саме керівні організації сфери охорони здоров'я мають бути найбільш зацікавленими у покращенні здоров'я населення, залученні його до фізкультурно-оздоровчої діяльності, співпраці з Всеукраїнським центром, мета діяльності якого також покращення стану здоров'я населення країни засобами рухової активності.

В ході проведення системно-функціонального аналізу діяльності Львівського обласного центру «Спорт для всіх» нами була виділена функція 08 класифікатора та зіставлені її заплановані обсяги у продовж трьох останніх років. Проведений аналіз свідчить, що відповідно по роках обсяги зазначеної функції приблизно однакові й складають відповідно: 16,0 %, 16,2 %, 17,4 % від загальних обсягів діяльності (рис. 2).

Рис. 2. Обсяги співпраці з іншими організаціями, які планувалися Львівським обласним центром у продовж трьох років

Львівський обласний центр упродовж трьох років планував співпрацю з органами виконавчої влади (підфункція 08.01) з приблизно однаковими обсягами діяльності, відповідно: 2,3 %, 2,5 % і 2,9 %. Планував співпрацю обласний центр і з навчальними закладами, управлінням фізичного виховання і спорту комітету МОіНУ (підфункція 08.04). Така співпраця у річних планах роботи складала: 3,4 %, 3,2 %, 2,9 % відповідно.

У планах роботи обласного центру на 2007 та 2008 роки фіксувалася співпраця із засобами масової інформації (підфункція 08.06) відповідно 2,2 % і 3,2 %, у плані на 2009 рік зазначений вид співпраці не фігурує. Обласний центр у продовж трьох років планував співпрацю із закордонними організаціями, які розвивають спорт для всіх (підфункція 08.08). Це контакти з осередками організації «Sport dla wszystkich» Польщі. Обсяги зазначеної діяльності складають відповідно по роках: 3,0 %, 3,2 % і 2,9 %.

Співпраця з іншими центрами (підфункція 08.09) планувалася у 2007 та 2009 роках, її обсяги склали відповідно: 2,0 і 2,9 %. У 2008 році такий вид діяльності не планувався.

Упродовж трьох років зростали заплановані обсяги співпраці з громадськими організаціями, зокрема фізкультурно-спортивними товариствами (під функція 08.10). Вони становили: у 2007 році – 3,1 %, у 2008 – 3,2 %, 2009 – 5,8 % від загальних обсягів запланованої діяльності.

У документах планування впродовж трьох років відсутні пункти, присвячені співпраці з підприємствами, фізкультурно-оздоровчими та спортивними клубами, медичними установами, спонсорами. Наявність названих видів співпраці, особливо з медичними установами області, є резервом активізації сумісної діяльності зацікавлених організацій та необхідною її складовою.

В ході аналізу документів звітності за 2007 та 2008 роки (звіт за 2009 рік в період проведення аналізу був у стадії підготовки) особлива увага була приділена виконанню функції 08

– співпраця з іншими організаціями. Обсяги виконаної діяльності виявилися дещо більшими, ніж у документах планування і склали 20 % та 19,9 % відповідно по роках.

Для більш детального вивчення питань співпраці ми проаналізували угоди про співпрацю, які укладено Львівським обласним центром «Спорт для всіх». Центр співпрацює з такими громадськими організаціями: Львівська обласна Асоціація ветеранів спорту, Львівська обласна організація ФСТ «Спартак», Львівська обласна федерація спортивного туризму, Федерація велоспорту Львівської області, федерація легкої атлетики Львівської області, Львівська обласна рада фізкультурно-спортивного товариства «Україна».

Центром укладено угоди про співпрацю з державними установами такими як: Служба у справах неповнолітніх ЛОДА, Львівське обласне управління Комітету фізичного виховання та спорту МОНУ, Львівський державний університет фізичної культури.

Предметом більшості угод є створення сприятливих умов для реалізації права громадян на заняття фізичною культурою та спортом, задоволення їх потреб в оздоровчих послугах в місцях масового відпочинку.

Основними напрямками спільної діяльності є:

- Залучення широких верств населення до регулярних оздоровчих занять, надання фізкультурно-оздоровчих послуг, поєднання масових та індивідуальних форм організації фізкультурно-спортивної роботи в місцях масового відпочинку населення.
- Формування у громадян потреби в руховій активності.
- Організація і проведення змагань, конкурсів, показових виступів, фестивалів, спортивних свят та інших заходів в місцях масового відпочинку населення з метою оздоровлення відпочинку і дозвілля дітей, молоді та дорослого населення.
- Адаптація різних форм фізкультурно-оздоровчої роботи відповідно до потреб населення.

Однак, у додатках до угод про співпрацю, де має конкретизуватися зміст напрямків діяльності зазначено лише перелік фізкультурно-оздоровчих та спортивних заходів, які передбачається провести спільно двома сторонами.

У проаналізованих угодах не вказано як саме сторони мають співпрацювати із залученням широких верств населення до регулярних оздоровчих занять. У зобов'язаннях сторін передбачається надавати на пільгових умовах за попередньою заявою спортивні споруди для спільного проведення фізкультурно-оздоровчих та спортивних заходів. Співпраця щодо організації та проведення систематичних фізкультурно-оздоровчих занять для різних вікових категорій населення в угодах не прописана.

Також слід зазначити, що серед організацій, з якими укладено угоди про співпрацю присутні такі, які безпосередньо проводять фізкультурно-оздоровчі заняття. Це ще раз підтверджує отримані на попередньому етапі дослідження результати анкетування, яке виявило значну кількість працівників фізкультурно-оздоровчих клубів і центрів, які не знають про існування обласного центру «Спорт для всіх».

Висновки

1. Документи планування Всеукраїнського центру фізичного здоров'я населення «Спорт для всіх» свідчать про те, що найбільші обсяги діяльності у 2007 і 2008 роках планувалися з організації та проведення масових змагань і фізкультурно-оздоровчих заходів. У 2009 році на цю групу функцій припадало

2. 16,6 % від загальних обсягів запланованої діяльності. Разом з тим, у 2009 році найбільший обсяг запланованої діяльності відводився функції 08 – співпраця з іншими організаціями (38,3 %), який значно зріс порівняно з попередніми роками відповідно: 11,8 % у 2007 та 16,9 % у 2008 році.

3. Аналіз планів роботи за три роки Всеукраїнського центру не виявив співпраці з організаціями сфери охорони здоров'я, які мають бути зацікавленими у покращенні здоров'я населення, залученні його до фізкультурно-оздоровчої діяльності, сумісних дій з Всеукраїнським центром.

4. Аналіз обсягів співпраці з іншими організаціями, які планувалися у продовж трьох років Львівським обласним центром, свідчить, що вони приблизно однакові й складають відповідно: 16,0 %, 16,2 %, 17,4 % від загальних обсягів діяльності.

5. В ході аналізу документів звітності за 2007 та 2008 роки виявлено обсяги виконання функції 08 – співпраця з іншими організаціями, які виявилися дещо більшими, ніж у документах планування і склали 20 % та 19,9 % відповідно по роках.

6. Аналіз угод про співпрацю Львівського обласного Центру «Спорт для всіх» свідчить про співпрацю з керівними організаціями, а не тими, які безпосередньо проводять фізкультурно-оздоровчі заняття. Не виявлено угод із закладами охорони здоров'я, які мали би бути зацікавлені у такій співпраці.

Список літератури

1. Дутчак М. В. Спорт для всіх в Україні: теорія і практика / М. В. Дутчак. – К. : Олімпійська література, 2009. – 279 с.
2. Про фізичну культуру і спорт: Закон України [від 24.12.1993]. – К. : [Б. В.], 1993. – 22 с.
3. Дутчак М. В. Теоретико-методологічні засади формування системи спорту для всіх в Україні : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора наук з фіз.вих. і спорту : спец. 24.00.02 „Фізична культура, фізичне виховання різних груп населення” / М. В. Дутчак. – К., 2009 – 39 с.
4. Про утворення центрів фізичного здоров'я населення «Спорт для всіх»: Постанова Кабінету Міністрів України [від 18.01.2003], № 49.
5. Про затвердження положення Всеукраїнського центру фізичного здоров'я населення «Спорт для всіх»: Наказ Державного комітету України з питань фізичної і спорту [від 29.05.2003], № 1366.
7. Жданова О. Аспекти діяльності центрів фізичного здоров'я населення „Спорт для всіх” / Жданова О., Чеховська Л., Грибовська І., Городній Н. // Вісник Прикарпатського університету. – Івано-Франківськ, 2008. – С. 122—124.
8. Жданова О. М. Управління сферою фізичного виховання і спорту / Жданова О. М., Чеховська Л. Я. – Дрогобич: Коло, 2009. – 224 с.

СОТРУДНИЧЕСТВО ЦЕНТРОВ «СПОРТ ДЛЯ ВСЕХ» С ОРГАНИЗАЦИЯМИ, В КОМПЕТЕНЦИИ КОТОРЫХ НАХОДИТСЯ ФИЗКУЛЬТУРНО-ОЗДОРОВИТЕЛЬНАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ НАСЕЛЕНИЯ

Ольга ЖДАНОВА, Наталия ТХИР, Любовь ЧЕХОВСКАЯ

Львовский государственный университет физической культуры

Аннотация. В статье поданы результаты исследования сотрудничества центров физического здоровья «Спорт для всех» с другими организациями в решении проблемы активизации физкультурно-оздоровительной деятельности населения. С помощью «Классификатора функций» выявлено и проведено сравнение объемов функций, которые планировались Всеукраинским и Львовским областными центрами физического здоровья населения «Спорт для всех». Изучено содержание договоров о сотрудничестве областного центра с организациями сферы физической культуры и спорта.

Ключевые слова: классификатор функций, центры «Спорт для всех», документы планирования и отчетности, подфункции.

COOPERATION CENTRES «SPORT FOR ALL» WITH ORGANIZATIONS IN COMPETENCE WHICH IS PHYSICAL RECREATION ACTIVITIES

Olga ZHDANOVA, Natalia TKHIR, Ljubov CHEKHOVSKA

L'viv State University of Physical Culture

Annotation. In the article is given results of cooperation centers of physical health «Sport for all» with other organizations in the decision of problem of activation of motive activity of population. By «Classifier of functions» it is discovered and done comparative volumes of functions which planned the AllUkrainian and Lvov centers of physical health of population «Sport for all». Examined the meaning of the treaties about collaboration with organizations of sphere of physical culture and sport.

Key words: classifier of functions, center «Sport for all, documents of planning and executing.